

School als Change Agent

Peat Valley, samenwerkings

Door een hecht samenwerkingsverband op te bouwen, kun je als onderwijsinstelling je internationaliseringambities verwezenlijken. Het project Peat Valley is het begin van zo'n samenwerking.

'Scholen maken deel uit van de maatschappij. Misschien zijn ze zich dat niet zo bewust'. De inleiding van Willem Reek geeft stof tot discussie

“Het is niet de school die het centrum van de samenleving is. In dit project kwam ik tot het inzicht dat de regio, waar de school deel van uitmaakt, het centrum van de samenleving is.” Locatiedirecteur Wim Cnossen, en directeur van het EU-netwerk Peat Valley, blikt tijdens de afsluitende conferentie van dit project in Gdańsk terug. “Dat nieuwe inzicht

was een mindshift”, bekennt hij.

Door deze inleidende woorden van Cnossen raak ik geïntrigeerd. Zeker als Willem Reek, projectleider bij Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN), er op doorgaat: ‘Onderwijsinstellingen kunnen een rol spelen van *change agent* in een regio. Zij kunnen veranderingen op gang brengen.’

een duurzaam verband

Knotwilgen

Ruim dertig deelnemers uit negen landen zijn begin juni aanwezig in de oude Hanzestad aan de Baltische kust. Uiteraard zijn er veel Poolse deelnemers: niet alleen vanuit het onderwijs, ook ondernemers en overheidsvertegenwoordigers. Zweden, Finland, Litouwen en Engeland stuurden bestuurders en coördinatoren internationalisering van deelnemende scholen. Engeland en Finland hebben ook vertegenwoordiging uit de overheid meegenomen. Uit Noord-Duitsland is een ondernemer directeur van een regionale gebiedsconsortium. En vanuit Nederland is er een forse delegatie op diverse niveaus: van AOC Terra en Wellantcollege – samen de trekker van het project – zijn docenten, coördinatoren en directieleden aanwezig. Daarnaast zijn er andere betrokkenen: docenten van Van Hall Larenstein, Nordwin College, onderzoekers van PPO en medewerkers van SNN.

Natuurlijk blikken ze terug op het project. Hoe hebben we gewerkt? Wat hebben we bereikt? Maar interessanter is de vraag: hoe verder? Willen we verder? En hoe dan? AOC Terra en Wellantcollege hechten veel belang aan het vervolg. Daarom zijn ook CvB-voorzitters Roel Schilt en Annemarie Moons aanwezig.

Voorafgaand aan de bijeenkomst hoopte ik iets te zien van de regio Żuławy Wiślane, het laaggelegen gebied rond de monding van de Wisła even ten zuidoosten van Gdańsk. Een polderlandschap met dijken, windmolens en knotwilgen. Maar er is geen tijd voor *professional tourism*. Drie dagen lang wordt er in het hotel intensief kennis uitgewisseld.

Samenleving

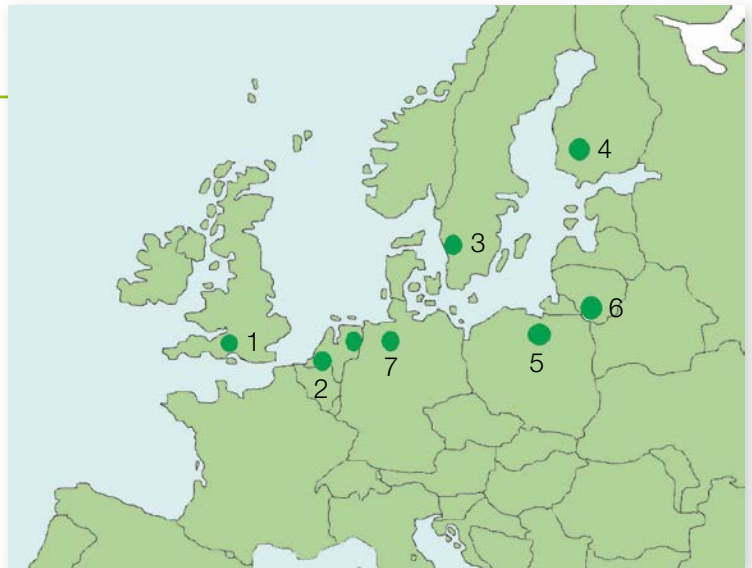
Op donderdagmorgen 5 juni staat reflectie op het programma. Naast Wim Cnossen, kijken Nigel Cox en Steve Dury uit Somerset terug op

het project. Willem Reek van SNN geeft zijn visie als buitenstaander. Een panel bestaande uit Annemarie Moons (Wellantcollege), Gunnel Marwén Kastenman, schooldirecteur uit Zweden, en Magdalena Pramfeldt, honorair consul uit Gdańsk, reflecteren op de inleidingen. Cnossen laat zien hoe lastig het is allianties te bouwen. Echte samenwerking tussen de regio's ontstond pas, zo zegt hij, nadat de partners elkaar leerden kennen in een masterclass zoals die in Bristol gehouden is. Cox benadrukt hoe belangrijk het is kennis te delen. En Reek vindt dat scholen minder bescheiden moeten zijn. "Scholen maken deel uit van de maatschappij. Misschien zijn ze zich dat niet zo bewust, maar ze kunnen een belangrijke rol spelen in de regio." Hij benadrukt dat je naast overheid en ondernemers ook de samenleving moet betrekken. De 'golden triangle' wordt steeds als metafoor aangehaald, maar hij spreekt liever over de 'golden quadrangle'.

De inleidingen bieden stof tot nadenken en geven ook aanleiding voor discussie. Pramfeldt vindt dat je de samenwerkingsverbanden breder moet maken. Kastenman vertelt dat bij haar – net als bij Cnossen – de masterclass een bewustwording op gang gebracht heeft. In Västra Götaland zijn al veel samenwerkingsverbanden met kennisinstellingen en ondernemers, zo zegt ze. "Dit project maakte de systematiek inzichtelijk. Het tilde het naar een hoger niveau." Moons ziet dat de investeringen van dit project geleid hebben tot een sterk samenwerkingsverband waarin je elkaar kunt vertrouwen. Wel vraagt ze zich af hoe je – na de oproep van Reek – de samenleving veel intensiever betreft bij projecten. "Je schept ook verwachtingen als je ze betreft bij projecten. Kun je die verwachtingen wel waarmaken?"

EU-CONSORTIUM

Het Peat Valley network heeft zich verder ontwikkeld naar een EU-consortium met triple helix spelers uit diverse regio's. Meer informatie over het gedachtegoed, de ambities en samenwerkingspartners in dit consortium is te vinden op www.triplehelixconsortium.com.

1. Verenigd Koninkrijk:

Regio: Somerset (Somerset Levels en Moors)
Instellingen en organisaties: Bridgwater College, Somerset County Council

2. Nederland

Regio's: Noord-Nederland Noardlike Fryske Wâlden, Westerkwartier, Veenkoloniën, Zuidwest-Drenthe, Maasland (Rotterdam)

Instellingen en organisaties: AOC Terra, Van Hall Larenstein, Nordwin College, Wellantcollege, KANON (Kenniscentrum Agro Noordoost Nederland), Samenwerkingsverband Noord-Nederland, (SNN), ManageMind, Agenda Veenkoloniën

3. Zweden

Regio: Västra Götaland

Instellingen en organisaties: Upper Secondary Schools of Use of Natural Resources (Biologiska Yrkehögskolan BYS)

4. Finland

Regio: provincie Stakunta

Instellingen en organisaties: Sasky (Sastamalan koulutuskuntayhtymä, Huittinen Business and Vocational College),

5. Polen

Regio Żuławy Wiślane

Instellingen en organisaties: The State School of Higher Professional Education (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, PWSZ) in Elbląg

6. Litouwen

Regio: zuiden van Litouwen

Instellingen en organisaties: Marijampolės profesinio rengimo centras

7. Duitsland

Regio: Gemeente Berne (Niedersachsen)

Instellingen en organisaties: Berne2020 (samenwerking van ondernemers, overheid, burgers)

PEAT VALLEY

Veenlandschappen behoren tot de meest intrigerende landschappen van het noordelijk halfrond. Je vindt ze in alle negen landen die deelnemen aan het project Peat Valley. Op bijgaand kaartje zijn de deelnemende regio's, instellingen en organisaties weergegeven.

Deze regio's hebben overeenkomstige fysieke landschapskenmerken en kennen vergelijkbare cultuurhistorische en demografische en sociale ontwikkelingen. Ze staan voor grote vragen en uitdagingen: Hoe ontwikkel je de regio? Hoe kun je duurzame landbouw, ondernemerschap, recreatie of natuurontwikkeling bevorderen? Hoe ga je om met vergrijzing? Watermanagement is voor elke regio interessant. Zo heeft Somerset in het voorjaar van 2014 met ingrijpende overstromingen te maken gehad. Door samen te werken en kennis te delen kun je gezamenlijk problemen aanpakken. Dat is het idee van Peat Valley.

Peat is in dit project een acroniem voor '*Peat regions in Economic and Agricultural Transition*'. De toevoeging 'Valley' verwijst naar de ontwikkeling van een internationaal netwerk van samenwerkende regionale netwerken in vergelijkbare regio's van het Verenigd Koninkrijk tot aan de Baltische landen. Doel is in die regio's te werken aan economische groei, ontwikkelingen te versterken en gezamenlijk de gemeenschappelijke problemen aan te pakken. Onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en overheden en maatschappelijke organisaties werken in de regionale netwerken samen.

Agenda

Roel Schilt, geen panellid, vertelt me tijdens een van de pauzes verrast te zijn door wat het project bereikt heeft. Met dit netwerk kun je politiek draagvlak creëren waardoor grotere en langdurige projecten mogelijk zijn, denkt hij. “Het kan leiden tot meer financieringsmogelijkheden. Het kan ons helpen bij het verwezenlijken van onze ambitie om als kenniscentrum voor de regio te functioneren.” ‘Willen we verder met dit project, en zo ja hoe?’ Deze twee vragen staan tijdens het middagprogramma centraal. In workshops wordt gebrainstormd. Dat de eerste vraag direct met ‘ja’ wordt beantwoord, is geen verrassing voor me. Over het hoe wordt langer gesproken. De managementvertegenwoordigers hebben al snel een ruw plan voor de organisatie. Voor een betere aansturing van het werk in de verschillende regio’s, willen ze een stuurgroep instellen. Annemarie Moons zal deze groep voorzitten. Daarnaast komt er een internationaal programmateam, onder aansturing van Gonneke Leereveld en Willem Foorthuis, dat de verschillende regionale transitieteams aanstuurt.

De docenten en ondernemers komen met diverse tips, plannen en wensen voor het vervolg. Op vrijdagmorgen 6 juni – het kan nog net voordat iedereen ’s middags naar het vliegveld vertrekt – wordt gepoogd een ruwe agenda op te stellen. Op basis van eerder vastgestelde interregionale thema’s, wordt een reeks aan potentiële projecten genoemd. Veel projecten richten zich op de ontwikkeling van duurzame landbouw, watermanagement, biobased economy, vergroening van de leefomgeving, precisielandbouw, nieuwe technieken cross sectorale opgaven. Versterking van expertise, kennisuitwisseling en uitwisseling van leerlingen en docenten komen veel terug. Gonneke Leereveld, (programmamanager Wellantcollege) en Willem Foorthuis (lector regionale transitie bij AOC Terra), die de organisatie van dit project in handen hebben, beloven de ruwe agenda uit te werken. In het najaar komen de bestuurders weer bijeen in Bristol voor het vervolg. Dan wordt de interregionale agenda met onderliggende projecten en de bijbehorende infrastructuur vastgesteld. ■

‘GEBIEDSGERICHTE AANPAK OM DRAAGVLAK TE CREËREN’

Willem Foorthuis, lector regionale transitie, AOC Terra

“Draagvlak creëren voor innovatiethema’s, daar gaat het om in dit netwerk. Ik denk aan thema’s als waterbeheer, natuurbeheer, groene economie. Draagvlak creëer je door samen te werken in gebiedscoöperaties, gebaseerd op een regionale ontwikkelagenda. We hebben al wat langer ervaring met die methodiek in de kenniswerkplaatsen. In feite bouwen we voort op dat succes. Maar niet alleen wij werken zo, ook in Zweden en Engeland hebben ze ervaring met een vergelijkbare werkwijze.”

“In masterclasses, zoals georganiseerd in Engeland en Zweden, konden we laten zien hoe onze gebiedsgerichte aanpak werkt. In die landen lijkt het aan te slaan. Voor de andere landen in het netwerk lijkt het wat lastiger aan te haken bij die methodiek. Toch zag ik in Gdańsk dat het bij onze Poolse partners ook lijkt te landen. Ik zag andere vertegenwoordigers tijdens de conferentie: ondernemers, medewerkers van de overheid.”

“Het netwerk zoals we dat nu gebouwd hebben, is een basis voor een financiering. Het is daarom belangrijk dat het management van de instellingen zich betrokken voelt bij de organisatie van het netwerk. Om die reden is het goed dat Annemarie Moons, voorzitter van het College van Bestuur van Wellantcollege, de stuurgroep van het project gaat trekken. Vertegenwoordigers van het management hebben in Gdańsk gezien dat de regio de scholen serieus neemt.”

“We werken aan een organisatie waarbij de onderwijsinstellingen de rol van *change agent* krijgen. Zij kunnen in de regio functioneren als aanjager van innovaties en regionale ontwikkeling. We willen aanhaken bij Europese innovatiethema’s, ik denk aan RIS 3 (*Research and Innovation Strategy for Smart Specialization*) en Interreg. De bijeenkomst in Gdańsk heeft veel opgeleverd: een agenda, ideeën voor projecten. We gaan het netwerk verder uitbouwen met vergelijkbare regio’s rond de Noordzee. Ik denk aan partners in Oost-Engeland, Schotland en Duitsland.”

‘WAARDE CREËREN VOOR DE REGIO’

Wim Crossen, locatiedirecteur AOC Terra en directeur EU-netwerk Peat Valley

“De essentie van het netwerk is dat we laten zien dat scholen een bijdrage kunnen leveren aan de innovatie van de regio. Een school kan, naast de reguliere maatschappelijke taak – het opleiden van mensen – waarde creëren voor de regio. Zo kunnen we zorgen dat de opleiding ook aansluit op de arbeidsmarkt. We kunnen het lerend vermogen versterken van regionale netwerken waarin studenten, docenten onderzoekers en regionale stakeholders samenwerken.”

“Ik merk in dit project dat we als onderwijsinstelling beschouwd worden als gewaardeerde partner. We hebben geen politieke of commerciële belangen. We hebben laten zien dat we partijen bij elkaar kunnen brengen. Dat we de regionale ontwikkelagenda weten te verbinden met Europese thema’s, vinden provincieambtenaren en ondernemers interessant. We hebben laten zien hoe je de internationaliseringstrategie van de regio handen en voeten kan geven. De provincie waardeert dat door het project te subsidiëren. Dat maakt andere aanvragen voor financiële ondersteuning weer makkelijker.”

“We hebben de afgelopen twee jaar hard gewerkt aan bewustwording, vertrouwen opbouwen en draagvlak creëren. Dat is een belangrijke basis voor het vervolg. De samenwerking met de partners is interessant voor ons, ook voor de leerlingen. Het plan om onze leerlingen mee te laten werken in een project van Bridgwater College ging door de overstromingen niet door. Maar er komt een vervolg. De Poolse partners zijn interessant voor ons omdat die een sterke relatie met de EU hebben. Met dit netwerk hebben we meer mogelijkheden om financiering aan te vragen en serieuze projecten te bouwen in een langjarig programma. Met het management in de stuurgroep van het project is er draagvlak om geld te reserveren en projectplannen te formuleren.”

‘DIT IS EEN BEGIN’

Willem Reek, Projectleider RIS (Research and Innovation Strategy for Smart Specialization), Samenwerkingsverband Noord Nederland

“Scholen zijn te bescheiden. Ze maken deel uit van de maatschappij en spelen er een belangrijke rol in. Misschien moeten scholen zich daar meer van bewust worden. Het mooie van dit netwerk is dat het scholen in die rol zet. Maar ik zie het netwerk als een begin, niet meer. Het zou beter kunnen.”

“Als buitenstaander wist ik niet veel van het project. Toen ik me er voorafgaand aan de conferentie in Gdańsk in verdiepte, had ik wat moeite aan te haken. Ik zag de zoektocht van scholen naar wat hun rol in de samenleving zou kunnen zijn. Maar ik miste de Europese dimensie. Ik zie dat de scholen elkaar gevonden hebben op onderwerp, op positie. Om een netwerk van betekenis te worden, zullen ze met meer spelers die ertoe doen moeten werken. Werken in een gebiedscoöperatie gebaseerd op een regionale ontwikkelagenda is een goed uitgangspunt. Ik mis nog wel de aansluiting bij de samenleving. In plaats van de ‘gouden driehoek’ zou ik liever praten over de ‘gouden vierhoek’. Wil je werken aan de ontwikkeling van de regio, dan zul je je ook moeten verdiepen in de samenleving. Wat gebeurt er? Denk aan demografische ontwikkeling, verstedelijking, groeiende ongelijkheid, welzijn.”

“Als het netwerk met een sterke agenda komt, zijn ze op de goede weg. Scholen zouden in de rol van *change agent* een tiental veranderingen moeten doorvoeren die van Europees belang zijn. Bijvoorbeeld uitwisseling van studenten met uitwisselbare modules. Je kunt meer bedenken waardoor het onderwijs sterker ingebed wordt in de samenleving, dat het beter aansluit op de arbeidsmarkt of dat docenten veel meer binding hebben met de praktijk.”

‘EEN STERK EN DUURZAAM NETWERK’**Annemarie Moons, voorzitter College van Bestuur Wellantcollege**

“Er is een sterke wil tot samenwerken in dit netwerk. De partners willen kennis delen, heb ik gemerkt. Ze zijn geïnteresseerd in elkaars onderwijssysteem, bijvoorbeeld de opbouw van het curriculum en de ontwikkeling van school naar kenniscentrum. Ik zie een positieve groep. Dat is belangrijk als basis. Ze herkennen elkaar op geografische fysieke elementen: de veengebieden. We kunnen veel van elkaar leren.”

“Zweden heeft bijvoorbeeld veel ervaring met het werken in de gouden driehoek. Engeland heeft ervaring met de aanvraag van Interreg-projecten. We sturen leerlingen naar Litouwen voor oriëntatie op de bosbouw. En Finland heeft een mooi onderwijssysteem waar we veel van kunnen leren, zoals het omgaan met kleine leerlingenaantallen.”

“Ik hoop dat we in het vervolgtraject een aantal aspecten goed uit kunnen werken, zowel procesmatig als inhoudelijk. Het is belangrijk dat we een goede agenda vaststellen. Daarbij moeten we de aanvraagronde voor financiering goed in de gaten houden. Wat is mogelijk? Wat zijn deadlines? En we moeten misschien wat sterker aansluiten bij de samenleving, de ‘social inclusion’. Misschien is dat in de vorige rondes wat weggezaakt.”

“Inhoudelijk zullen we ook onze focus moeten kiezen. Aandacht voor water in al zijn aspecten lijkt me een belangrijk thema. Ik zie de conferentie in Gdańsk niet als het einde van het project, maar het begin van het vervolg. Er liggen veel kansen en mogelijkheden. Met de organisatiestructuur zoals we die voor ogen hebben, laten we zien dat we een sterk en duurzaam netwerk zijn.”

‘We moeten misschien wat sterker aansluiten bij de samenleving, de ‘social inclusion’”

‘POLITIEK DRAAGVLAK CREËREN VOOR GROTERE PROJECTEN’**Roel Schilt, voorzitter College van Bestuur Onderwijsgroep Noord (AOC Terra)**

“Dit netwerk maakt het mogelijk goede projecten te realiseren. Het kan leiden tot meer financieringsmogelijkheden. Ik zie met dit netwerk kansen het onderwijs aantrekkelijker te maken. Leerlingen krijgen de gelegenheid meer buiten de schoolmuren te leren. Maar belangrijker nog is dat het ons helpt bij het verwezenlijken van onze ambitie om als kenniscentrum voor de regio te functioneren. De overheid vindt dat belangrijk. Die geeft ons de opdracht aan te sluiten op de kennisvragen van de regio.”

“Wij vinden het zelf ook belangrijk. Ik zie met reguleren mogelijkheden een bijdrage te leveren aan de innovatie van de regio. Zo kun je zorgen dat onderwijs beter aansluit op de behoeften van de arbeidsmarkt. Maar om die ambitie te verwezenlijken, is er geld nodig. Dit netwerk helpt ons daarbij. We kunnen politiek draagvlak creëren waardoor grotere, meer langdurige projecten mogelijk zijn.”

“Het Peat Valley project had ik voorheen op afstand gevolgd. Daarom was ik verrast toen ik in Gdask zag wat het project bereikt heeft. Ik heb daar goede afspraken kunnen maken. Zo zullen we met Wellantcollege samenwerken om het reguleren vorm te geven. Zij zien ons als voorloper. Anderzijds liften we mee met Wellantcollege die al intensiever samenwerkt met de partners in Europa. Naast het bouwen van een strategische alliantie, gaan we ook met grote en met kleinere projecten aan de slag. We hopen te werken aan een uitwisselbaar programma zodat onze leerlingen makkelijker een deel van het programma elders kunnen volgen. Ik heb alle vertrouwen in het vervolg van dit project. Er wordt nu hard gewerkt aan een agenda.”